

AKTUÁLIS OLDALAK

Gyógyszerészet 39. 689-692. 1995.

Közforgalmú gyógyszerértárhálózatunk fejlődése a gyógyszerészi magántevékenység kialakulásának időszakában

Magyarné dr. Pintér Gabriella, Kálmánné dr. Mede Ágnes és dr. Lipták József

A szerzők átfogó képet adnak az 1990–94 közötti időszakban gyógyszerészi magántevékenység keretében kialakított közforgalmú gyógyszerértárhálózati feltételeiről. Szólnak az engedélyt kiadó hatóságok szerepéről és a jogszabályi változásokról is. Táblázatok segítségével mutatják be a kialakult gyógyszerértárhálózatot, a különféle „minősített” gyógyszerértárak adatait. Megállapítják, hogy a magántevékenység engedélyezése a lakossági gyógyszerellátásban a tárgyi feltételek szempontjából fejlődést jelentett.

A gyógyszerészi magántevékenység végzésére néhány évvel ezelőtt a 9/1990. (III. 28.) SZEM rendelet adott jog-alapot; az ezt megelőző 40 évben a gyógyszerészek nem folytathattak rendszeres szakmai magántevékenységet. A fenti rendelet a gyógyszerészet minden szakágára vonatkozott, de a gyakorlatban főleg új közforgalmú gyógyszerértárhálózatok megnyitására és működtetésére került sor (Csupán két esetben kértek szaktanácsadásra gyógyszerészi magántevékenységi engedélyt.)

A közforgalmú gyógyszerértárban folytatott magántevékenységre 1994. szeptember 1. óta új szabályozás érvényes: ekkor lépett életbe az 1994. évi LIV. törvény a gyógyszerértárhálózatok létesítéséről és működésük egyes szabályairól, melyet néhány hónappal később az 1994. évi LIX. törvénnyel módosítottak.

Tanulmányunkban a magántevékenység keretében 1990. március 28. és 1994. augusztus 31. között a 9/1990. (III. 28.) SZEM rendelet alapján létesített közforgalmú gyógyszerértárhálózatok szakhatósági engedélyezési eljárása során szerzett tapasztalatainkat foglaljuk össze. Egyes tapasztalatainkról már előzetesen szoltunk [1].

* * *

Kezdetben a magántevékenység keretében megnyíló új gyógyszerértárhálózatok működésének szabályozásában a gyógyszerértárhálózatok rendszeres helyszíni ellenőrzésén kívül az OGYI-nak számos feladatot írt elő a jogszabály [2]. A működési engedély kiadója az OGYI szakhatósági hozzájárulásának birtokában 1991. szeptember 1-ig a megyei főorvos, illetve a megbízott megyei főgyógyász volt. Az engedélyek formájukban, tartalmukban szinte meggyéknént egyéni elképzelést tükröztek.

Az Országgyűlés 1991. március 20-iki ülésnapján fogadta el az 1991. évi XI. törvényt az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálatról, melynek végrehajtási utasítása a 7/1991. (IV. 26.) NM rendelet. Ennek értelmében 1991. szeptember elején megtörtént a megyei tisztifőgyógyászok kinevezése, és akkortól a rendelet 6. § (1) b) pontja szerint a megyei intézet járt el elsőfokon a gyógyszerészi magántevékenység engedélyezése során. Az évenként kiadott engedélyeket, az engedélyt kiadó hatóság szerinti bontásban az I. táblázatban összesítettük.

I. táblázat

Közforgalmú gyógyszerértár működtetésére kiadott magántevékenységi engedélyek 1990–1994. aug. 31-ig

Év	1990	1991		1992	1993	1994
	IV. hó-tól	VIII. 31-ig	IX. 1-től			
Engedély kiállítója	megyei főorvos		megyei tisztifőgyógyász			
Új gyógyszerértárhálózatok száma	34	37	35	136	131	97
		összesen 72				
Mindösszesen:	470					

Intézetünk a közforgalmú gyógyszerértárhálózatok engedélyezésének folyamatában a 9/1990. (III. 28.) SZEM rendelet életbe lépése óta látott el szakhatósági feladatot, azonban nemcsak a rendeletben előírt helyszíni szemléket folytattuk le, hanem a gyógyszerértárhálózatok kialakítása előtt szinte minden esetben kollegiális segítséget is adtunk. A tervrajzok átnézésének, elbírálásának, melyet „előzetes vélemény”-ként tüntettünk fel, jelentős szakmai haszna volt. Voltak esetek, amikor többszöri (3–4-szeres) áttekintés eredményeként jött létre a megfelelő kialakítású gyógyszerértár. A II. táblázat éves bontásban adja meg a magángyógyszerértárhálózatokra vonatkozó előzetes vélemények számát.

II. táblázat

*Az előzetes vélemények szám szerinti megoszlása
1990–94 között*

Év	előzetes vélemény (db)	a kiadott engedélyek %-ában
1990	54	159
1991	134	186
1992	123	90
1993	165	126
1994	57	59
Összesen:	533	113

A mai követelményeknek már nem minden véleményezett és működési engedélyt kapott gyógyszerész felel meg. Ez részben azért van így, mert a tárgyi feltételekre vonatkozóan nem voltak korszerű előírások, másrészt a szakhatósági tevékenység gyakorlatát is menet közben kellett kialakítani. A tényleges betegforgalom sok esetben meghaladta az eredeti becsléseket, viszont a helyiségek területe már adott volt. Egyetlen támpontként egy építésiügyi szabványt (MSZ-04.208/6/81) használhattunk, ebben viszont voltak olyan előírások, melyek ma már a gyógyszerészetben beállott változások következtében túlhaladtak (pl. alapterület, raktárak megoszlása, a nagykereskedők számának növekedése és a nagykereskedői szállítások gyakorisága miatt a raktárak csökkenő területi igénye stb.).

Az engedélyezési eljárás során azt is figyelembe kellett vennünk, hogy a már működő mintegy 1400 (állami) gyógyszerész általános milyen feltételekkel rendelkezik. Sokszor úgy tűnt, hogy az újonnan kialakított magángyógyszertárakkal szemben sokkal szigorúbbak a követelmények, melyek viszont elsősorban gyógyszerbiztonsági okokból fakadtak, a fejlődést ugyanis a gyógyszerárak vonatkozásában is figyelembe kellett venni.

Az OGYI 1990. március 28. és 1994. augusztus 31. közötti ezirányú szakhatósági tevékenységében két szakasz különböztethető meg. Az első szakaszban (1990–1992 között) még nem volt egységes koncepció és kialakult követelményrendszer a tárgyi feltételek vonatkozásában. A második szakaszban már érződtek az összegyűlt tapasztalatok hatásai, továbbá ekkorra a készülő törvény, illetve a kapcsolódó rendeletek tervezetei is napvilágot láttak.

1990. és 1992. között még több esetben adtunk szakhatósági hozzájárulást olyan gyógyszerárakra, amelyek a gyógyszerkészítés feltételeivel nem rendelkeztek [ún. szűkített jogkörű (kisegítő) gyógyszerárak], és határidővel sem írtunk elő minden esetben „bővítési” kötelezettséget, mivel az állami gyógyszerárak között is található ilyen színvonalú gyógyszerárak. Ezen gyógyszerárak egy részének tulajdonosai maguk jöttek rá arra, hogy a gyógyszerárakat teljes jogkörűvé kell átalakítani, mert ez szakmailag indokolt, és ez az átalakulás már be is fejeződött (A). Egy másik részük nem kezdeményezett semmilyen átalakulást (B). Végezetül voltak olyan (nemcsak szűkített jogkörű, hanem igen kis alapterületű) gyógyszerárak, melyek átalakítása határidőhöz kötött kötelezettség volt (C). Ezek átalakítása még nem fejeződött be, de folyamatban van. Néhány esetben 1992. után is sor került feltételek melletti szakhatósági hozzájárulás kiadására. A leírtakat a *III. táblázatban* részletezzük.

III. táblázat

A szűkített forgalmú ill. kis alapterületű gyógyszerárak számának alakulása 1990–94 között

Év	Gyógyszerárak száma		
	A*	B*	C*
1990	4	5	5
1991	5	4	9
1992	5	4	2
1993	–	1	1
1994	–	–	1
Összesen	14 (3%)	14 (3%)	18 (3,9%)
Mindösszesen:	46 (<10%)		

*magyarázat a szövegben

Az adatokból megállapítható, hogy a 46 szűkített forgalmú, igen kis alapterületű gyógyszerárakból időközben 14-et megfelelővé alakítottak, 18 átalakítása folyamatban van és csupán 14 azon gyógyszerárak száma, melyek szükséges átalakítására a tulajdonosokat az 1994. évi LIV. tv-ben leírtak [44. §. (1)] kényszerítik. A táblázat adataiból megállapítható, hogy a magán-tevékenység keretében megnyílt gyógyszerárak közül csupán 10% volt a nem megfelelő alapterületűek aránya, és ma már csak 14 (B) átalakítása szükséges (3%).

Az OGYI jelzett időszakbeli ezirányú szakhatósági tevékenységének első szakaszában (1990–92 között) több olyan eset volt, amikor nemcsak az alapterület nagysága, hanem az egyes helyiségek kapcsolódása miatt is voltak problémák. Például a laboratórium és a mosogató egy légtérben volt; a gyógyszerár egyéb helyiségeit az officinából csak a laboratóriumon keresztül lehetett elérni; a mosogatót csak az officinából lehetett megközelíteni stb. Ezek közül mára már szinte mindegyiket átalakították, vagy áthelyezéssel megfelelővé váltak. A leírtakat a *IV. táblázatban* foglaljuk össze.

IV. táblázat

A kezdetben nem megfelelő elrendezésű, de megfelelővé alakított újonnan létesített gyógyszerárak száma 1990–94 között

év	db
1990	11
1991	8
1992	3
1993	–
1994	–
Összesen	22

Azokról a gyógyszerárakról is kell beszélnünk, melyek alapterülete ugyan megfelelő, de elrendezése nem felel meg a gyógyszerári munkafolyamatokból fakadó szakmai szükségességnek (pl. az officina, iroda, laboratórium, raktárak kapcsolódása nem jó). Ezek a gyógyszerárak „elfogadható” minősítéssel jellemezhetők. Az *V. táblázat* alapterület szerinti bontásban foglalja össze, hogy hány ilyen gyógyszerár kapott szakhatósági hozzájárulást 1990–1994 között. Valószínű, hogy az 1994. évi LIV. tv-ben említett miniszteri rendeletekben foglaltak nem lesznek olyan részletekre kiterjedőek, hogy ezeknek az átalakítását jogilag megalapozottan lehetne megkövetelni.

V. táblázat

Az „elfogadható” gyógyszerárak számának alakulása 1990–94 között

Év	Alapterület	
	70–80 m ²	80–100 m ²
1990	1	4
1991	12	12
1992	12	20
1993	6	2
1994	1	1
Összesen	32	39
Mindösszesen:	71 (15%)	

A gyógyszertárak többsége már működése megkezdésekor megfelelő méretű és elrendezésű volt. Ezek kialakításában többnyire az „előzetes vélemények” szerepe is lemérhető. Ezek adatait a VI. táblázat tartalmazza.

VI. táblázat

Újonnan engedélyezett, kezdettől megfelelő minősítésű gyógyszertárak számának alakulása 1990–94 között

év	gyógyszertárak száma
1990	4
1991	22
1992	90
1993	121
1994	94
Összesen:	331

1993-tól már nem volt újonnan engedélyezett, átalakítandónak minősített (nem megfelelő) gyógyszertár és az „elfogadható” minősítésű gyógyszertárak száma is drasztikusan csökkent.

A III.–VI. táblázat adatait összefoglalva számszerű képet kapunk az 1990–94. között kialakított gyógyszertárak tárgyi feltételeiről. A VII. táblázat adatai az 1994. augusztus 31-iki állapotnak felelnek meg.

VII. táblázat

A magángyógyszertárak tárgyi feltételei számszerűsítve (1994. augusztus 31-i állapot)

Gyógyszertárak minősítése			
megfelelő		elfogadható	nem megfelelő (szűkített kiegészítő)
megnyitástól megfelelő ill. már átalakítva	az átalakítás folyamatban		
367 (78%)	18 (4%)	71 (15%)	14 (3%)
385 (82%)			
Összesen 470 (100%)			

Jelenleg az 1994. évi LIX. törvénnyel módosított 1994. évi LIV. tv. előírásai vonatkoznak a gyógyszertárak létesítésére és működésüket is ez szabályozza. Eszerint a tárgyi feltételeket a létesítési engedély kiadása előtt a Népjóléti Minisztérium (3 §), a működési engedély kiadása előtt az illetékes ÁNTSZ (10 §) bírálja el.

Az Országos Gyógyszerészeti Intézet, 1993–94. évben közel 90 olyan gyógyszertár előzetes véleményezését véggezte el, amely a törvény hatályba lépése előtt már nem kapott működési engedélyt, ill. még nem került kialakításra. Ezek engedélyezésére már az új törvényi szabályozás kereteit kell alkalmazni, de az előzetes véleményben leírt szakmai tanácsok jól felhasználhatók a gyógyszertárak kialakítása során.

A teljesség kedvéért szólnunk kell az ebben az időszakban kialakított, gyógyszertári központokhoz tartozó („állami”) közforgalmú gyógyszertárakról, továbbá az „állami”

és magán fiókgyógyszertárakról is, melyek számát a VIII. táblázatban részletezzük. Véleményünk az, hogy többségük eléri a „megfelelő” szintet.

VIII. táblázat

Az 1990–94 között létesített gyógyszertári központokhoz tartozó közforgalmú gyógyszertárak és az ebben az időben létesített ill. véleményezett fiókgyógyszertárak száma

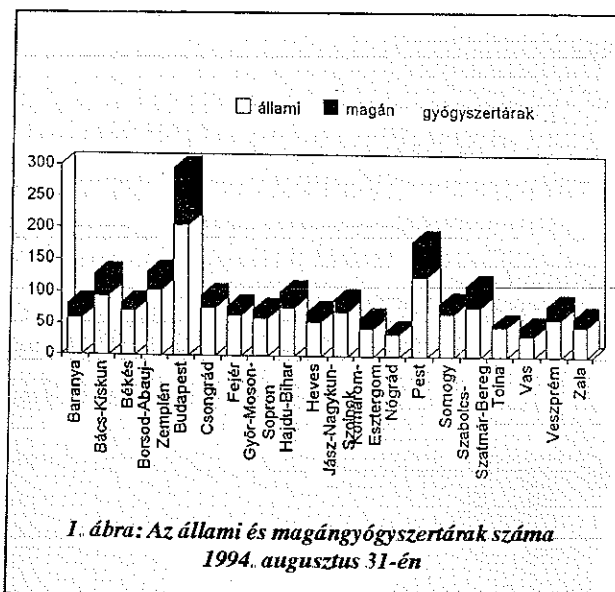
Közforgalmú (állami) gyógyszertár	Fiókgyógyszertár			
	működő		kéreésre előzetesen véleményezett de még nem működő	
	állami	magán	állami	magán
27	190	83	21	18

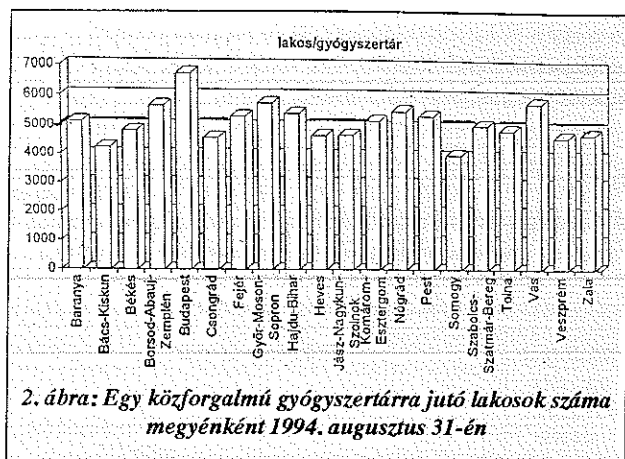
A táblázat adatai mutatják, hogy a 470 magángyógyszertár mellett csupán 27 új „állami” – nem magántulajdonú – gyógyszertár kezdte meg a működését a vizsgált időszakban, a fiókgyógyszertári gyógyszerellátás viszont új lendületet kapott.

A ma már hatályos, de az akkor még csak készülő törvény tervezete újra definiálta a fiókgyógyszertár fogalmát, amely funkciójában az ún. szűkített forgalmú gyógyszertárakhoz (gyógyszerszobákhoz) hasonlítható. A működés tárgyi feltétele többek között 30 m² alapterület, saját használatú szociális blokk, hűtőszekrény. Egyes esetekben az officina betegfogadó terét az orvosi rendelő várója képezte és képezi ma is, ami megítélésünk szerint elfogadható.

A gyógyszertári központokhoz tartozó teljes jogkörű közforgalmú- és fiókgyógyszertárak egymáshoz viszonyított aránya 14% (1473:208). Ez az arány a magántulajdonú gyógyszertárak esetén 22% (470:104), tehát a fiókgyógyszertár fontos, nem elhanyagolható ellátási forma.

Az adatokat összesítve kitűnik, hogy a fiókgyógyszertárakat is figyelembe véve a magánszféra a gyógyszertárak 25%-át működteti.

2. ábra: Egy közforgalmú gyógyszertárra jutó lakosok száma megyénként 1994. augusztus 31-én

Az 1. ábra oszlopdiaagramban adja meg az állami és magángyógyszertárak számát megyénkénti bontásban a 2. ábra a gyógyszertárankénti lakosság számot szemlélteti. Ezekből szembevetően megállapítható, hogy hol vannak a gyógyszerellátás „fehér foltjai”, ahol még a törvényben előírtakat figyelembe véve szükség lehet gyógyszertár létesítésére.

(Országos Gyógyszerészeti Intézet, Budapest, Zrínyi u. 3. – 1051)

A teljes gyógyszertárhálózatról kialakult helyzetet későbbi közleményben tárgyaljuk

IRODALOM

1. Magyarné dr. Pintér Gabriella: Gyógyszerészet 37, 319 (1993) – 2 Gyógyszertörtéskönyvezés Magyarországon 1986–93 34 o. (Szerk.: dr. Paál Tamás) OGYI Budapest, 1994.

G. Pintér-Magyar, Á. Kálmán-Mede and J. Lipták: *The development of the network of officine pharmacies in Hungary in the period of privatisation of pharmacies*

A survey is given on the material conditions of officine pharmacies established on the frame of privatisation between 1990–94. A description is given on the role of authorities granting the permissions and on the changes of legal measures. By means of tables the present pharmacy network is illustrated and the data of pharmacies of various „qualification”.

It turned out that the permission of private activities has been advantageous in the drug supply of population from the point of view of material conditions.

A Pharmaco Vas Megyei Gyógyszerellátó Vállalat igazgatója pályázatot hirdet

a jánosházi 6/18. sz. gyógyszertárba azonnali belépéssel
egy fő változó munkahelyű

beosztott gyógyszerészi munkahelyre.

A gyógyszertár ügyeletet tart, az álláshoz a gyógyszertár épületében
szolgálati lakás tartozik.

Bérezés megegyezés szerint:

Cím: Dr. Pelle Pál igazgató-főgyógyszerész
9700 Szombathely, Széll Kálmán u. 24.